

Verdal kommune
Rådmannen

Økonomirapportering 1. tertial 2017

Verdal kommune

*Implementering av strategiene i Kommuneplanens samfunnsdel
Kommunens økonomiske situasjon
30.04.2017*

Verdal, 08.06.2017

INNHOLDSFORTEGNELSE

1. Rådmannens innledning.....	3
2. Samfunnsmål og strategier i Kommuneplanens samfunnsdel	5
3. Status Tjenesteproduksjon.....	6
3.1 Oppvekst	6
3.2 Helse.....	9
3.3 Samfunnsutvikling.....	17
4. Status økonomisk drift, Utvikling i utgifter og inntekter	22
4.1 Oppsummering av økonomisk situasjon pr 30.04.2017	22
4.2 Justeringsbehov drift	24
4.3 Justeringsbehov investering.....	24
4.4 Økonomisk drift pr sektor	26
4.5 KOSTRA.....	31
5. Status for investeringer.....	32
6. Finansforvaltning.....	35
6.1 Sammendrag.....	35
6.2 Stresstest renteutgifter	35
6.3 Avviksanalyse låneporteføljen. Nøkkeltall.	36
7. Organisasjonen.....	37
7.1 Sykefravær.....	37

1. RÅDMANNENS INNLEDNING

Kommuneregnskapet for 2016 ble avlagt med netto driftsresultat på knappe 26 mill kroner. Dette ble resultat på grunn av stram økonomistyring, og ikke minst en sterk vekst i nasjonal skatteinnfang gjennom året. Den stramme økonomistyringen har vi tatt med oss inn i 2017 også, vel vitende om at årets mål om økonomisk balanse er langt mer krevende som fjorårets. Årsaken til at 2017 anses som et mer krevende år enn fjoråret er en langt lavere vekst i skatteinngangen nasjonalt, og det faktum at Verdal kommune hadde en nedgang i folketallet i 2016. Selv om nedgangen ikke var stor bidrar dette til nytt press på kommuneøkonomien for 2017.

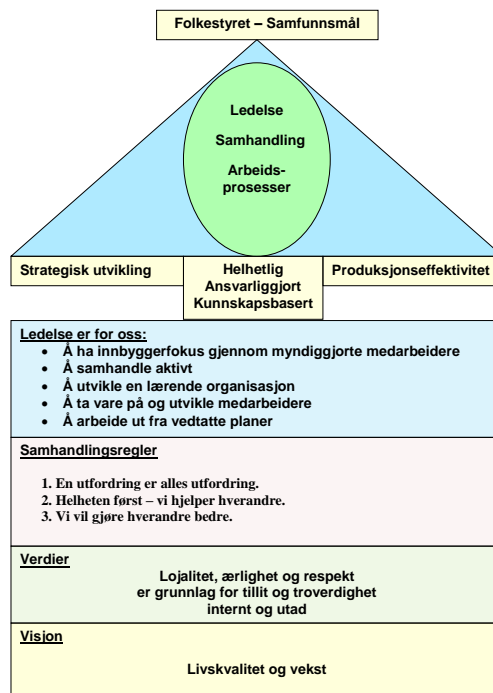
Verdal har i første kvartal hatt en langt høyere vekst i folketallet enn i fjor. En økning på 47 innbyggere gjør at folketallet pr. 01.04.17 er 14 892. Kommunen nærmer seg innbygger nummer 15 000, og det forventes at denne milepælen nås i løpet av det nærmeste året. En fortsatt stabil vekst i folketallet er nøkkelen for å kunne ha en forutsigbar økonomi, og å kunne levere tjenester som ønsket til kommunen innbyggere. Som en minsteinntektskommune må en likevel hele tiden arbeide kontinuerlig med omstilling og utvikling for å møte framtidens behov med trange budsjettammer.

De strategiske retningene kommunen for drift og utvikling står fast:

1. Sterkt fokus på ledelse, samhandling og helhet for effektiv tjenesteproduksjon.
2. Vurderinger om vi har riktig organisatorisk og geografisk bærekraftig struktur må fortsette.
3. Kontinuitet og samordning av hjelpetjeneste for å skape "vinnerne på morgendagens arbeidsmarked". Programmet "De utrolige årene" (DUÅ) prioriteres som virkemiddel.
4. Effektivitet i arbeidsprosesser, spesielt innen "volumtjenester".
5. Et gjennomgående folkehelseperspektiv og mål om at folk skal mestre eget liv.
6. Infrastruktur må bygges for effektiv kommunal tjenesteyting.

Dette betyr at det er gjennom kostnadsreducerende aktivitetstilpasninger og prosessforbedringer vi må nå våre mål, innenfor gitte organisatoriske og geografiske rammer. En kommunes inntektsside er stort sett gitt. De store elementene, skatt og rammetilskudd, er tuftet på et stort sett indikatorer med demografi som en vesentlig bestanddel. De øvrige inntektskomponenter er også stort sett gitt, enten i form av maksimalprisbegrensninger eller selvkostbegrensninger. Den eneste inntektskilden av betydning kommunen selv beslutter er eiendomsskatt.

Det etablerte ledelsesfundament for drift og ledelse står også fast, jf figuren under.

Tertialrapporten beskriver relativt tydelig utfordringsbilder med å nå økonomisk balanse, men målet er klart – kommunestyrets bevilgning. Vi må derfor drive stadig forbedringsarbeid og effektivitetsforbedringer, og det gjøres svært mye godt arbeid for å nå dette, fokus som også begynner å feste seg som en god endringskultur i store deler av organisasjonen. Som det fremkommer av saken ser rådmannen det som nødvendig å bruke noe mer tid på å tilpasse dagens drift til kommunens økonomiske handlingsrom. Det vil derfor bli fremmet en egen sak rett etter sommerferien hvor driftsbudsjettet for 2017 vil bli foreslått justert.

Ettersom det etter at budsjettet for 2017 var utarbeidet ble bestemt at samkommunen skulle oppløses i løpet av dette året, må det påregnes en del «pukkelkostnader» som ikke er budsjettet. Rådmannen vil komme nærmere tilbake til dette ved 2. tertialregnskap.

2. SAMFUNNSMÅL OG STRATEGIER I KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

SAMFUNNSMÅL

- Våre kommuner er gode samfunn å leve i hele livet, og alle føler seg som en verdsatt del av fellesskapet
- Alle barn får en best mulig start på livet
- Alle innbyggere opplever trygghet, mestrer hverdagen, og har flere aktive leveår med god helse og trivsel
- Våre kommuner er en utviklingskraft i en bærekraftig og robust del av Midt-Norge

STRATEGIER

A) Sikre en bærekraftig politikk

- Prioritere forebygging og tidlig innsats
- Prioritere tiltak som favner store deler befolkningen
- Sikre at kommunal innsats prioriteres etter innbyggernes behov
- Legge til rette for et innovativt og lønnsomt arbeids- og næringsliv og økt matproduksjon
- Ta tydeligere ansvar for miljø- og klimautfordringene
- Mobilisere lokalsamfunnets ressurser gjennom åpenhet, medvirkning fra innbyggere og gjennom samspill og allianser med kunnskapsinstitusjoner, næringsliv, frivillighet og offentlige aktører
- Sikre helhetsløsninger, koordinerte arbeidsprosesser og fremtidsretta og kunnskapsbaserte tjenester
- Avstemme politikk og tjenesteproduksjon gjennom forpliktende, helhetlig og økonomisk bærekraftig planverk

B) Prioritere en god start og mestring hele livet

- Prioritere barns oppvekstvilkår og muligheter for å mestre livet
- Legge til rette for inkludering, trygghet og deltakelse i sosiale fellesskap
- Prioritere virkemidler som reduserer sosiale ulikheter i helse og livsvilkår
- Legge til rette for og stimulere til sunne levevaner
- Vektlegge innbyggernes egne ressurser og erfaringer i tjenesteytingen
- Vektlegge familie- og nettverksperspektiv som arbeidsform
- Ha et nært og likeverdig samarbeid med innbyggerne
- Forbedre læringsresultatene i skolen
- Arbeide for et godt og inkluderende arbeidsliv
- Gi alle innbyggere mulighet for kulturopplevelser

C) Skape rause og robuste livsmiljøer

- Bygge opp under gode nærmiljø
- Utvikle aktive og mer kompakte senterområder i de ulike delene av kommunene
- Stimulere til vakre og levende sentra og sikre arealer til trygge grøntområder, møteplasser og tilrettelagt infrastruktur
- Gjøre det enklere og mer attraktivt å gå og sykle
- Legg til rette for lek, aktivitet, kultur- og naturopplevelser og fritidstilbud for alle uavhengig av alder og funksjonsnivå
- Tilrettelegge for differensierte botilbud som svarer til innbyggernes behov
- Stimulere til at innbyggerne tar bedre vare på hverandre og sine omgivelser
- Legge til rette for kontinuitet og robusthet i frivilligheten, og tydeliggjøre ansvarsdeling og samspill mellom frivillige, offentlige og private aktører
- Bygge opp under utvikling og innovasjon som naturlig i organisasjon og samfunn
- Styrke identitet og attraksjonsverdi gjennom satsing på våre fortrinn og særpreg

3. STATUS TJENESTEPRODUKSJON

3.1 Oppvekst

3.1.1 Barnehager

Pr. 30.04.2017 er det 839 barn som går i barnehager i Verdal kommune. Dette er 12 færre enn på samme tid i 2016. Av dem går 307 barn i private barnehager og 532 barn i kommunale barnehager, mot 395 i private og 456 i kommunale i 2016. Med kjøpet av Maritvold barnehage har antall barn i kommunale barnehager blitt høyere. Alle barn på venteliste har fått tilbud om plass. Det er mest søknad på småbarnsplasser (0-3 år).

Fra 01.08.2017 finnes det ledige barnehageplasser i nesten alle barnehager i kommunen, men unntak av området rundt Vuku.

Tjenestene som leveres innenfor kommunale barnehager er stort sett i samsvar med vedtatte planer og mål med tanke på mengde, kvalitet og utvikling. Kommunale barnehager jobber hele tiden for å anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi gjennom en helhetlig tilnærming til barns utvikling. Barnehage utgjør første del av et helhetlig utviklingsløp, og derfor er det også barnehagens oppdrag å forberede barn og unge til deltakelse i samfunnet og bidra til å legge grunnlaget for et godt liv.

Kommunale barnehager har i inneværende år følgende satsingsområder:

- De utrolige årene
- Barnehagen som en lærende organisasjon
- «Læring av næring»
- Implementering av ny rammeplan

Det arbeides kontinuerlig med å videreutvikle kvaliteten i barnehagene og å utvikle evnen til å være i endring for å levere best mulig kvalitet innenfor vedtatte rammer. Alle barnehager har gjennomført foreldreundersøkelse i regi av Utdanningsdirektoratet. Den viser at foresatte jevnt over er godt fornøyd med innholdet i barnehagene.

Barnehagene jobber med videre implementering av allerede igangsatte satsingsområder og gjennomfører barnehagebasert kompetanseutvikling kontinuerlig.

Kunnskapsdepartementet fastsatte 24.04.17 ny forskrift for barnehagens innhold og oppgaver. Rammeplanen trer i kraft 1. august 2017. Styrere, barnehagemyndighet og virksomhetsleder har vært involvert i flere nettverkssamlinger før rammeplanen ble fastsatt. Den gir tydelige føringer på eieransvar, personalets ansvar og innhold i barnehagen. Prosessen med å operasjonalisere dette er i gang, og den vil kreve stort fokus framover. Driftsmessige konsekvenser av denne er ennå ikke kjent.

3.1.2 Skole og SFO

Innenfor skole og SFO jobbes det med å levere tjenester som er i samsvar med vedtatte planer og mål. Dette er utfordrende, og har sammenheng med forhold som beskrives i tilknytning til økonomi.

Skolene har inneværende år følgende satsinger:

- De utrolige årene
- «Læring av næring»
- Vurdering for læring
- Dybdelæring
- Videreutvikling av Midt-Norsk Realfag og Teknologisenter
- Skolene som lærende organisasjoner

3.1.3 Ressurssenter oppvekst (ROS)

Helsestasjon

Helsestasjonen er godt i gang med HPV gratisvaksinering av alle kvinner opp til 25 år. Det er per i dag satt ca. 320 doser.

Helsestasjonen har gjennomført følgende kurs:

- ICDP (kurs for å styrke foreldres omsorgskompetanse)
- BAP - kurs (barn av psykisk syke)
- Foreldrekurs – de utrolige årene i samarbeid med PPT

De nye lokalene i ungdommens hus fungerer bra, og fra og med 01.09 flyttes helsestasjon for ungdom dit.

Småbarnsteamet (Barnevern, PPT og helsestasjon) er også i drift.

PPT

I samarbeid med Statped har PPT gjennomført kompetanseheving i mattevansker, ASK (Alternativ, supplerende kommunikasjon) og veiledning i en analysemodell. I følge avtalen med Statped vil Statped følge opp med videre kompetanseheving ut 2017, med mulighet for forlengelse. To medarbeidere har tatt videreutdanning (15 studiepoeng) i testteoretisk kompetanse med eksamen nå i mai. PP-tjenesten arbeider aktivt for å få ned ventelisten gjennom ulike tiltak. Det er opprettet skolekontakter, igangsatt spesialpedagogisk koordinatorkoordinatornettverk, arbeidet med interne rutiner og med å finne bedre arbeidsfordeling på enkelte oppgaver. Dette er tiltak som avhjelper situasjonen noe, men fremdeles er det behov for ytterligere prosesser. PP-tjenesten har nylig avgitt skriftlig rapportering til fylkesmannen om ventelister. Det er også ventet at vi i løpet av et halvt års tid får en oppgradering av avdelingens fagsystem, PPI. Det vil innebære en digitalisering som medfører at papirarkiv ikke lenger skal brukes.

Frisklivssentralen

Frisklivssentralen har gjennomført et 12-ukers program med 15 kommunalt ansatte. Tilbudet har hatt fokus på trening, kosthold og belastningsmestring. I tillegg er det gjennomført temakvelder. Tilbakemeldinger fra ansatte har vært veldig positive. Frisklivssentralen har i tillegg hatt følgende aktiviteter:

- Tre bra Mat-kurs, hvorav et var rettet mot gravide. Totalt 12 deltagere.
- Fem kurs i Mestring av Belastning (KiB kurs) har blitt/holder på å bli gjennomført. Akkurat nå gjennomføres det 3 slike kurs parallelt.
- Kurs i Depresjonsmestring (KiD- kurs) er gjennomført med 8 deltagere i samarbeid med psykisk helse

Frisklivssentralen har hatt en uke med aktiviteter for flyktninger i Introduksjonsprogrammet med ca. 30 deltagere. Totalt antall nye henviste til Frisklivssentralen i Verdal kommune viser en dobling i 1. tertial sammenlignet med samme periode i fjor (46 stk i 2016 mot 94 stk i 2017). Frisklivssentralen er utviklingsentral for Midt-Norge, og er som følge av det deltaker i nasjonal arbeidsgruppe i forhold til Pakkeforløp Psykisk Helse og Rus i Helsedirektoratet.

Barnevern

Barneverntjenesten prioriterer fortsatt arbeidet med Mitt Liv. Det innebærer en forpliktelse opp mot et nasjonalt barnesyn og nasjonale verdier i utøvelsen av det daglige arbeidet. Det er tatt i bruk nye begreper og arbeidsmåter som setter det enkelte barn/ungdom i fokus. Dette har også medført at arbeidstiden er organisert noe annerledes, og som følge av det jobber tiltaksteam en ettermiddag/kveld i uka. Arbeidsmetodikken Flipover er det hjelpetiltaket som i størst grad tilbys til ungdom, og dette arbeidet utføres på ettermiddag/kveld. Det har kommet mange positive tilbakemeldinger fra ungdom og deres familier på denne måten å jobbe på. Flipover-metodikken innebærer et samarbeid mellom barnevern, ungdomskontakt, skole og miljøteam hvor de ulike aktørene har ulike roller og funksjoner.

En av de ansatte har permisjon i 20% stilling for å jobbe med Mitt Liv ved NTNU. Dette vurderes som positivt. To ansatte tar videreutdanning i traumatisering av barn og unge ved NTNU, og en teamleder er frikjøpt i 10 % stilling for å delta på Modellkommuneprosjektet Verdal kommune er en del av.

Antallet nye meldinger holder seg stabilt med ca. 90 pr kvartal. Første kvartal var det ingen fristoverskridelser knyttet til gjennomgang av meldinger og tidsbruk på gjennomføring av undersøkelser. Det er fortsatt en del vold- og overgrepssaker, og erfaringer nå viser oss at kommunen er på rett vei med tanke på å fange opp barn/familier i en tidligere fase.

Felles fagdag for oppvekstsektoren

Denne våren ble det arrangert en felles fagdag om psykiske helse for alle ansatte i oppvekstsektoren. I tillegg var politikere og en rekke andre aktører invitert. Denne fagdagen ble en stor suksess, og med nesten 800 deltagere var det et omfattende arrangement. Med bakgrunn i de gode erfaringene fra denne dagen vil det bli arrangert flere fagdager for å sikre god forankring av viktige tema blant alle i både administrasjon, politikk, ledere og ansatte i skoler, barnehager og hjelpetjenestene. Allerede til høsten (24.11) vil det bli en ny fagdag i regi av barneverntjenesten i samarbeid med Forandringsfabrikken og barnevernproffene. Denne gangen er det Mitt liv-satsingen som skal forankres bredt.

FELLES FAGDAG OPPVEKST

VERDAL KOMMUNE

TEMA: BARN OG UNGES PSYKISKE HELSE

Tidspunkt	Innhold	Hvem
7.30-8.00	Kaffe	
8.00-8.15	Velkommen	Marte Hallem
8.15-8.30	Åpning av fagdagene	Utdanningsdirektør Tor Rønne Segtnan
8.30-10.30	Tilbudsrommet et barn og unge psykiske helsetilbud, hvordan bygges psykiske helsetilbud og til en mer samfunnsøkonomisk løsning?	Anne Holthe
10.30-11.30	LUNSJ	
11.30-12.30	Konkurrer fra evalueringen av DRA's studie- og barnehageprogram. Presentasjonen vil inneholde de beste resultatene fra konkurransen og diskutere hvordan vi sikrer tilpasset opplæringsprogram i teori, praksis og forskning.	Marte Hallem
12.30-13.45	KOFFEPÅUSE	
13.45-15.15	Relasjonskompetanse - gjør ledere bedre og medarbeidere motiverte!	Jan Spurkelund
15.15-15.30	Oppsummering av dagen	Kommunestyret Frode Kallheim
15.30-15.45	Avtelling	Ordfører Signe Hestnes

ALLE ANSATTE I SKOLE, BARNEHAGE, HJELPETJENESTER OG ANDRE INVITERTE

NÅR
15.mars 2017
TIDSPUNKT
08:00 - 15:30

HVOR
Flerbrukshallen
verdalsøra
barne- og ungdomskole.

Konferansier:
Marte Hallem

3.2 Helse

Helsebygg: Kommunestyrets vedtak i PS 105/2016 realiseringsen av første trinn i bygging av nytt helsebygg. Den oppnevnte samspillgruppe PS 19/2017 er i gang med å rekruttere prosjektleder for programmerings- og samspillsfasen, samt engasjere konsulent for regulering av valgte tomt. Målet er at prosjektleder og konsulent skal være rekruttert i løpet av mai/juni 2017.

Beredskapsplan i påvente av at nytt helsebygg står ferdig: Det arbeides med beredskapsplan hvor 19 omsorgsboliger på Ørmelen bo og helsetun gjennomgås med tanke på å benytte disse boligene til demente med behov for heldøgns omsorg. Videre søkes det samarbeid med andre kommuner om beredskap på sykehjems plasser.

Oppgaveoverføring som følge av Samhandlingsreformen: Følgene av samhandlingsreformen er at flere skal behandles nærmere der de bor. Dette krever kompetanse og kvalitet i helse- og omsorgstjenestene. Økte utfordringer knytter seg særlig til brukere med sammensatte behov og tjenester innen psykisk helse, rus og rehabilitering.

Oppfølging og behandling pasienter tidligere kun fikk på sykehus, blir i dag ofte gitt i pasientens hjem. For eksempel gis intravenøs behandling og lindrende behandling ved livets slutt i pasientens hjem. I tillegg til Samhandlingsreformen handler også dette om teknologisk utvikling innen helse- og omsorgstjenesten.

Også innen habilitering- og rehabiliteringsområdet har det skjedd en gradvis endring i oppgave- og ansvarsfordeling. Pasienter meldes utskrivningsklare i en tidligere fase av forløpet etter for eksempel hofte- eller kneoperasjon, noe som krever tettere oppfølging og kompetanse med tanke på observasjon, behandling og pleie. Behovet for rehabiliteringstjenester i kommunen er økt som følge av dette. Pågangen er stor, og det er for tiden ventelister på opptil 3 måneder.

Sykehuset Levanger stengte varmebassenget i mars. Brukere med kroniske sykdommer har behov for denne tjenesten. Varmebassenget i Leklemsåsen har driftsutfordringer med tanke på anleggets beskaffenhet. Det pågår en dialog med fysioterapeuter som har driftsavtale med kommunen om hvordan dette kan løses til det beste for de som har behov for slikt tilbud i kommunen.

Saksbehandlerkontor: Etablert i 2014 og er fortsatt under oppbygging. Planen er at kontoret skal ha ansvar for all saksbehandling innen helse og omsorg i løpet av høsten 2017. Det er lyst ut ledig stilling som leder av saksbehandlerkontoret, og saksbehandlerressurser i andre virksomhetsområder overføres til saksbehandlerkontoret etter sommerferien. Det vil i tillegg bli tilført saksbehandlerressurser fra Bo- og dagtilbudstjenesten.

Som følge av Fylkesmannens tilsyn i mars hvor det ble avdekket et lovbrudd: «*Verdal kommune sikrer ikke gjennom sin styringsaktivitet at fare for svikt i tildeling av langtidsopphold i sykehjem forhindres*», er det behov for økt bemanning med riktig kompetanse for å sikre innbyggernes rettsikkerhet. Dagens ordning med inntaksnemnd for tildeling av langtidsplass i sykehjem avvikles.

Influensaepidemi og infeksjoner: Avslutning av fjoråret og starten på det nye var preget av influensaepidemi. En periode i januar hadde Verdal bo og helsetun (VBH) pasienter på overbelegg som følge av meldte utskrivningsklare pasienter fra sykehuset Levanger. Dette etter hevendelse fra Sykehuset Levanger hvor de i en periode hadde 24 korridorpasienter på grunn av influensaepidemi og høysesong for infeksjoner. Begrunnelsen for å ta overbelegg i slike situasjoner er at pasienten får et like godt eller bedre tilbud i kommunehelsetjenesten. Dette vurderes i hvert enkelt tilfelle. Beredskapssamarbeid mellom Helse Nord-Trøndelag og kommunehelsetjenesten er viktig når slike epidemier og infeksjoner fører til overbelegg både i sykehus og i kommunehelsetjenesten.

Organisasjonskultur i endring: Utviklingen i helse og velferd krever endringer i organisasjonskulturen. Å endre kulturer er krevende og tar tid. Samhandlingsreformen og de ulike Stortingsmeldingene, forskriftene og veilederne som er kommet etter 2012, handler alle om kulturendringer for brukere, pårørende, ansatte, innbyggere og politikere. Stortingsmelding om Morgendagens omsorg beskriver hovedtrekkene i utvikling de siste to tiår slik:

- Fra eldreomsorg til omsorg for alle. Omsorgstjenestene dekker hele livsløpet
- Antall yngre tjenestemottakere har vokst.
- Omsorgssektoren har vokst fra 20 000 ansatte til 130 000 på 40 år.
- Hjemmetjenestene har nå flere årsverk enn sykehjemmene.
- Utviklingen har gått fra aldershjem til sykehjem og omsorgsboliger, fra hjemmehjelp og husmorvikar til hjemmesykepleie.

Nødvendigheten av tverrfaglig og tverretatlig innsats over flere forvaltningsnivåer er viktig for å sikre forsvarlige tjenester med grunnlag i fornuftig ressursbruk. Dette er erkjent og trukket fram i ulike forvaltningsdokumenter i over 40 år.

Framtidens tjenester skal utvikles sammen med pasienter, brukere og deres pårørende. Brukerne skal få større innflytelse over egen hverdag, gjennom mer valgfrihet og et større mangfold av tilbud.

Målet er å skape tjenester som bidrar til at hver enkelt tjenestemottaker får ivaretatt sine grunnleggende behov og mulighet til å leve et aktivt og godt liv i felleskap med andre. Dette innebærer å benytte brukernes ressurser på nye måter, med økt fokus på mestring og den enkeltes erfaringskompetanse som grunnlag for utvikling av tjenestene. Dette prinsippet er nedfelt i pasient- og brukerrettighetsloven.

Utviklingscenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT): Fra 1.april 2017 er det ansatt ny virksomhetsleder i USHT. Verdal kommune har fått tilskudd på 1,95 mill kroner for drift av USHT.

Kommunale boliger: Verdal kommune har siden 2014 gitt Verdal boligselskap AS bestilling på mer egnede kommunale boliger for de ulike målgruppene, og det er behov for en reduksjon i antall boliger. Verdal boligselskap er i ferd med å imøtekomme kommunens bestilling ved at boliger og tomteareal i Sagstuvegen og Einervegen legges ut for salg. Målet er å kjøpe egnede boliger slik at de er i bedre samsvar med innbyggernes behov.

3.2.1 Bo- og dagtilbudstjenesten

Tjenestene i enheten er i stadig endring. Tjenestemengde og -utvikling er i stor grad knyttet til summen av innbyggernes/brukernes behov gitt etter søknad og enkeltvedtak.

Tiltak som ble skissert og prioritert for holde årets budsjetttramme ble iverksatt i overgangen 2016 til 2017.

Bolig: Ved bofellesskapet Prost Brants veg står en omsorgsbolig ledig som følge av reduksjon i stilling tilsvarende 1 årsverk. Ved Vinkelen bofellesskap er natttjenesten, på grunn av tjenestebehov og sikkerhet, endret fra hvilende til aktiv vakt fra 01.04.17. Dette utgjør en ekstra ressurs på 0,8 årsverk. Ved Veslefrikk bofellesskap er bemanningen økt med ca 2 årsverk knyttet til enkeltvedtak for å kunne gi forsvarlig hjelp og å sikre et trygt arbeidsmiljø.

Ved utbygging av Reinsholm Vest (ordinære boliger) har flere ungdommer med tjenestebehov valgt å kjøpe seg leilighet. Dette har ført til at kommunen leier en hybelleilighet i bygget som benyttes som et baserom for ansatte. Tjenesteansvar er lagt til avdeling Lysgård som har endret på intern organisering for å ivareta dette fra 15.05.17. Totalt sett kreves en økning på 6-7 årsverk, da det blant annet må etableres ekstra nattressurs. Det planlegges to ekstra lærlingestillinger. Det totale tjenestebehovet fører til merrefusjon knyttet til ressurskrevende tjenester.

I november/desember ferdigstilles enda et leilighetsbygg ved Reinsholm Vest. Bo- og dagtilbudstjenesten er kjent med at det er ungdommer med tjenestebehov som har kjøpt/vil kjøpe seg leilighet.

På grunn av antall årsverk og stillinger pr avdeling er det helt nødvendig å vurdere hvor stort et lederspenn kan være. Styrking må eventuelt tas inn i budsjett- og økonomiplan for neste år.

Arbeid og aktivisering: Avdelingen ble underbudsjettet med 1 årsverk i 2017, fordi tjenester for nye brukere høsten ble planlagt uten tilførsel av ressurser. I dag er Bo- og dagtilbudstjenesten kjent med at 5-6 personer har behov for tilrettelagte tilbud innen aktivitet og arbeid for å ha en meningsfylt hverdag. Dette er ungdommer som er ferdig med videregående skole, og søker på arbeid og aktiviseringstjenester som følge av redusert funksjonsevne. Målet med dag-/arbeidstilbud er å understøtte den enkeltes ressurser og interesser slik at de oppnår mestring og utvikling. Varighet i slike tilbud er individuelt. Noen kan gå over i annen type aktivitet /arbeid og andre trenger varig tilrettelegging. De fleste gis tilbud i grupper sammen med andre, mens andre har behov for skjerming i én til én oppfølging. Avdelingen har ikke mulighet til å gi et slikt tilbud uten tilførsel av ressurser på 1 – 1,4 årsverk.

Rus og psykisk helse: Prosessen med samordning av rustjenesten og psykisk helse er i gang. Det er vurdert behov for ekstern prosessbistand i gjennomføringen av dette. Slik bistand må anskaffes, og det legges opp til en minikonkurranse, jf Offentlige anskaffelser.

Det er en dreining av tjenester fra individuelle tilbud til gruppebaserte tilbud. Det har vært en jevn økning over år i antall henvisninger/søknader i første tertial om oppfølging fra psykisk helse. Økningen ved første tertial 2017 har imidlertid vært mye større enn tidligere år.

Periode	Antall søknader/henvisninger
Jan – april 2017	100
Jan – april 2016	70
Jan – april 2015	65
Jan – april 2014	53

Det er ingen tydelig enkeltårsak til økningen. Faktorer som påvirker økningen er økt fokus på psykisk helse, belastning, stress og press, økt åpenhet og fokus i media. Det foreligger heller ingen typisk diagnose-relatert årsak til økning. Også med tanke på dette er det en spredning. Det er heller ikke interne organisatoriske forhold som skulle påvirke dette.

Etablering av økte gruppetilbud er iverksatt. Det har vært gjennomført et kurs i belastningsmestring og et kurs i depresjonsmestring. Dette skjer i samhandling mellom Avd. psykisk helse og Frisklivssentralen.

Det er for 2017 mottatt tilskudd til kommunalt rusarbeid med inntil 0,7 mill kroner knyttet til drift av 2 årsverk i 2017. Det er siste driftsår kommunen mottar tilskudd for 1,5 av disse årsverkene. Disse planlegges videreført selv om statlig tilskudd faller bort. Mottatt tilskudd er knyttet til miljøteam.

Individuell oppfølging i form av støtte-, endrings- og motivasjonssamtaler er ofte grunnleggende før videre tiltak rettet mot arbeid/aktivisering eller hjemmetjenester/miljøtjenester og samhandling med andre kan gjennomføres. Informasjon, råd- og veiledning gis til både brukere og pårørende. Avdelingen har også fokus på pårørendearbeid gjennom ansatte med erfaringskompetanse.

Bo- og dagtilbudstjeneste har ikke mottatt svar på søknad om tilskudd om finansiering av utgifter til å administrere/dele ut LAR-medikament på tidspunkt hvor apotekene er stengt (søndager/helligdager), eller i de tilfeller hvor bruker ikke er i stand til å hente medikament på apotek fra Helse Nord-Trøndelag.

Dag, mestrings- og læringstilbud: en prosjektgruppe som jobber med mandat knyttet til samordnet Dag, mestrings- og læringstilbud leverer sin rapport i mai. Tilbudet vil etter dette, med forbehold om vedtak i kommunestyret, bli konkretisert gjennom bruk av Stekket som utgangspunkt. Videre opptrapping og aktivitet knyttet til dette må eventuelt tas inn i budsjett og økonomiplan.

Fengselshelsetjenesten: Helsedirektoratet har for 2017 innvilget tilskudd på 1,2 mill kroner til helse- og omsorgstjenester for innsatte i fengsel. Det er en økning av innsatte med utfordringer innen rus og psykisk helse. Dette er tatt inn i opptrappingsplan for tilskudd til fengselshelsetjenesten.

Legetjenesten er styrket fra 0,1 til 0,2 årsverk. Det er en merkbar økning i utgifter knyttet til forordning av legemidler sammenliknet med tidligere. Det er lagt inn nye datalinjer til fengselet for å sikre bruk av elektronisk pasientjournal. Det jobbes også med å få fornyet fagsystemet for journal og dokumentasjon. Dette er kostnader som ikke dekkes av tilskuddet, men må dekkes av enhetens driftsbudsjett.

Avlastningstjenester: På grunn av endring i behov har tjenester og åpningstider ved Verdal kommunale avlastningsbolig blitt redusert i første tertial. Overtallig personell, tilsvarende ca 2,7 årsverk, har fått tilbud om jobb i andre avdelinger. Innsparte ressurser er omfordelt og vil bli brukt i opptrapping rundt økt tjenestebehov til brukere som flytter inn på Reinsholm Vest fra mai.

Det foregår en ombygging og rehabilitering av Avlastningsboligen som muliggjør å gi alle avlastningstjenester under samme tak. Videre er det en oppgradering av både beboerrom, fellesrom og personalrom.

Ressurser til privat avlastning og omsorgslønn ble redusert med kr 80 000,- fra 2016 til 2017. Driften er innenfor de nye rammene. Det er pr tiden ingen brukere med privat avlastning. Ordningen med privat avlastning er under behandling nasjonalt, knyttet til rammer på timer og ansettelsesforhold som er beskrevet i [avlaster 2 dommen](#). Høyesterettsdommen har gitt en privat avlaster rett til et ordinært ansettelsesforhold i stedet for en oppdragsavtale som har vært tidligere praksis. Dette gir den enkelte rett til en kommunal stilling inkl. ferie- og sykepengerettigheter. I og med at privat avlastning stort sett foregår på helg og ofte fra fredag ettermiddag til søndag ettermiddag (eks. hver tredje helg eller en helg pr måned) utgjør dette mange arbeidstimer uten hviletid. Dette arbeidet kombineres også i stor grad med annen type jobb inntil 100 %. Ansettelsesforholdet kommer derfor i konflikt med arbeidsmiljøloven som setter begrensninger på antall timer jobb pr uke samt plikt til hviletid før og etter perioder med mange timers arbeid. Dommen og annet lovverk vanskeliggjør gjennomføring av denne type tjeneste. Staten arbeider med å vurdere muligheter for unntak i arbeidstidsbestemmelsene i arbeidsmiljøloven. Dette er sendt på høring til kommunene. Til grunn for dommen ligger i hvor stor grad arbeidet er regulert av kommunen i regelmessighet, styring, innhold,

krav til kompetanse, rapportering, arena etc. Knyttet til disse variablene vil det også ha overslag til støttekontakttjenesten.

Støttekontakt-/treningskontakt: *Avlaster 2 dommen* som nevnt i punktet overfor vil også kunne påvirke enkelte arbeids-/ansettelsesforhold i støttekontaktordningen. Pr dato har alle støttekontakter en oppdragsavtale. Det må ut i fra Høyesterettsdommen vurderes om enkelte støttekontakttjenester er av en slik art at de er å anse som arbeidsavtaler. Kommunen må ta tak i dette i løpet av 2017.

Det er laget en prosessplan knyttet til arbeidet med å etablere gruppeaktivitetstilbud for de som vil/kan delta på et slikt tilbud i stedet for individuell støttekontakt. Det er videre søkt Fylkesmannen om innovasjonsmidler til gjennomføring av en slik prosess. Videre prosess iverksettes når Fylkesmannen har gitt svar på innovasjonssøknaden. Målet med et slikt tilbud er større mestring hos den enkelte tjenestemottaker ved å være en del av et slikt nettverk. Å sikre bedre kontinuitet i tilbudet er også en av fordelene med gruppeaktivitetstilbud. Aktivitetsnivået for støttekontakt-tjenesten ble redusert med kr 71 000,- fra 2016 til 2017. I første tertial er omfanget av innvilgede timer til støtte-/treningskontakt over det som er budsjettet. Det anslås et merforbruk på denne ordningen tilsvarende ca kroner 130.000 i 2017.

3.2.2 Hjemmetjenesten

Hjemmesykepleie og praktisk bistand gir i større grad opplæring og hjelp på en slik måte at brukerne i større grad kan mestre eget liv. Hjemmetjenesten rapporterer om økt antall brukere som har hyppig endring av helsetilstand med mer eller mindre akutt behov for medisinsk behandling hos fastlege, legevakt og/eller innleggelse i sykehus. I 2016 ble det i første tertial registrert 80 tjenester, men så langt i år er det registrert 130. Dette er tjenester som tildeles brukere før vedtak fattes for å sikre forsvarlig helsehjelp etter for eksempel innleggelse og behandling på sykehus, eller at helsetilstanden forverres slik at brukeren i perioder har behov for økt bistand. Innleggelse og behandling på sykehus ved akutt sykdom og planlagte operasjoner, er en stor belastning både fysisk og psykisk for den enkelte bruker.

Med kort liggetid på sykehuset vil rehabiliteringsfasen så vidt ha startet ved utskrivning. Det er størst behov for oppfølging og observasjoner i tidlig forløp for å forebygge tilbakefall og gjenvinne akseptabelt funksjonsnivå. Dette fører ofte til mer koordinering og behov for samarbeid mellom tjenestene. Før samhandlingsreformen ble eksempelvis hofteopererte pasienter liggende 7-14 dager på sykehuset etter operasjon. De var da mobilisert og i gang med trening ved hjemkomst. I dag utskrives pasientene etter noen dager og har behov for hjelp til mobilisering og tilpasning av ganghjelpemidler, da de ofte ikke er i stand til å legge seg eller stå opp fra egen seng og har utfordringer med å få av og på benklær og sokker.

Bistandsbehovet har endret karakter og tjenestetilbudet tilpasses denne endringen. Det er behov for kontroll av sår og blodverdier, og samhandling med fastlege er viktig for å ivareta pasientens

medisinske tilstand. Hjemmetjenesten samarbeider med kommunens produksjonskjøkken om ernæring og matlaging.

I 2016 ble det utarbeidet rutiner for strukturert oppfølging av demente og deres pårørende. Målet for denne oppfølgingen er bedre bruker- og pårørendemedvirkning, og å oppdage endringer i helsetilstanden på et tidlig tidspunkt for å sikre forsvarlig hjelp på rett nivå i sykdomsforløpet. Bruker og pårørende får mer informasjon og kan være mer delaktig i planlegging og gjennomføring av tiltakene. Dette innføres nå, og demensteamet prøver i første omgang ordningen på en gruppe utvalgte brukere. Tiltaket er strukturert og forutsigbart med faste møter mellom bruker, pårørende og primærkontakt.

Prosjektet med HPH (Helhetlig pasientforløp) går sin gang og det er nedsatt arbeidsgrupper som jobber med rutiner og logistikk i pasientforløpene. Dette vil på sikt gi bedre kvalitet og logistikk i tjenestene. HPH-prosjektet har som mål å utarbeide modeller for helhetlig pasientforløp slik at pasientsikkerheten økes samtidig som bruk av 2. linjetjenester reduseres. Brukerne og pårørende skal oppleve mer sammenheng i helsetjenestene og større brukermedvirkning.

Rehabiliteringstjenesten har stor pågang, og det er stort behov for samarbeid med andre avdelinger i helse og i oppvekst. Det er utarbeidet prioriteringslister og satt opp tidsfrister for å strukturere arbeidet for effektiv ressursutnyttelse. Det er blant annet satt i gang gruppetilbud for å bruke ressursene effektivt. Det er valgt å sette inn ekstra bemanning i perioder for å redusere ventelistene. Av og til er det behov for å yte strakstiltak slik at brukerne har mulighet til å gjenvinne funksjoner og for eksempel tilrettelegging av egen bolig. Ved å sette inn tiltak kan en forebygge funksjonstap og gjenvinne funksjoner som vil bedre brukerens hverdag, samtidig som presset på øvrige helsetjenestene på kort og lang sikt minskes.

I første tertial har rehabiliteringstjenesten oppfølging av flere barn som har hatt alvorlig sykdom. Barn har førsteprioritet og effekten av tidlig intervensjon kan sikre større grad av livsmestring.

Mange søker om elektriske rullestoler/skutere. Kjøretøyene gir personer med dårlig gangfunksjon mulighet til å komme seg ut i nærområdet og delta i samfunnslivet. Det er forholdsvis mye arbeid og oppfølging før en bruker kan ta i bruk et kjøretøy. Det skal gjøres en vurdering om personen er i stand til å bruke en elektrisk rullestol på en sikker måte før det søkes om støtte til kjøretøy av NAV hjelpemiddelsentral. Når søknaden er innvilget, er det rehabiliteringstjenesten sitt ansvar å gi brukeren opplæring.

3.2.3 Institusjonstjenesten

Det var fortsatt delvis drift ved Ørmelen bo og helsetun avdeling sykepost 2 frem til siste halvdel av januar 2017, da det ikke var tilgjengelig langtidsplasser ved Verdalen bo og helsetun.

Det er innvilget 10 langtidsplasser. 3 søknader er avsluttet uten behandling på grunn av dødsfall og at søknader er trukket. Det er gitt 2 avslag på langtidsplass og 3 søknader er under behandling.

Kommunen har mottatt én klage på avslag på korttidsopphold, men her har kommunen fått medhold hos Fylkesmannen.

Det er oversendt 2 klager/tilsynssaker på helsehjelp som er til behandling hos Fylkesmannen.

Fredheim ved Ørmelen bo og helsetun er resertifisert som Livsgledehem. Dette er en kvalitetsstandard på at hver enkelt beboer ved Fredheim får oppfylt sine sekundære behov, med vekt på kultur, aktivitet, trivsel og åndelige/eksistensielle behov.

I mars ble det gjort endringer med måltidene i alle avdelinger. Middagsmåltidet er flyttet til ettermiddagen og det er innført lunsjmåltid. Dette i samsvar med nasjonale anbefalinger.

Dagtilbudet for hjemmeboende demente er utvidet fra tre til fire dager. Målgruppen er unge demente med behov for aktivitet/tur-tilbud. Økningen dekkes i sin helhet av tilskuddsmidler fra helsedirektoratet.

Med bistand fra bedriftshelsetjenesten er alle avdelinger i ferd med å gjennomføre helhetlig ROS-analyse knyttet til helse, miljø og sikkerhet for ansatte. Risikoområder kartlegges og en ser hvilke farekilder som finnes på arbeidsplassene. Ut i fra risikomatriksen blir det laget risikoreducerende tiltak i hver avdeling. Arbeidet ferdigstilles første halvdel av juni.

Ved legetjenesten er en ledig hjemmel ved Ørmelen legesenter utlyst og tildelt. To leger er i permisjon i forbindelse med spesialisering i allmenntillegisin. Fastlegenes samlede listetak er 14 850 pasienter. Lite ledighet på listene gir innbyggerne liten mulighet for å bytte fastlege i egen kommune. Verdal kommune betalte derfor i underkant av 200.000 kroner for gjesteinnbyggere i 2016. Det planlegges oppretting av ny hjemmel så snart som mulig. Det har vært noen utfordringer rundt vikarintak i starten av året, men det har løst seg tilfredsstillende.

3.2.4 NAV

Virksomhetsområdet leverte kommunale tjenester i henhold til lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. Tjenester består i hovedsak av råd og veiledning, økonomisk sosialhjelp, midlertidig bolig og kvalifiseringsprogram. Det har vært stort fokus på at personer som får tildelt tjenester etter loven skal bli selvhjulpne gjennom avklaringer med tanke på arbeid, utdanning eller varige trygdeytelser. Særlig er fokuset rettet mot ungdommer med ungdomsrett i videregående skole. Av den grunn har NAV få i denne aldersgruppen som mottar økonomiske ytelser. Det har vært et nært samarbeid med videregående skole for å motivere disse til å fullføre utdanning eller ta imot andre tiltak der videre skolegang ikke er hensiktsmessig.

I forbindelse med oppfølgingen av alle brukerne har det vært fokus på bruk av statlige virkemidler for avklaringer som NAV har tilgang til. Det stilles aktivitetskrav til søkere på økonomisk stønad. Her har NAV hatt et nært samarbeid med en del gårdbrukere i kommunen. For brukere som ikke kan benytte seg av statlige virkemidler for kvalifisering, blir kvalifiseringsprogrammet vurdert. Programmet blir i liten grad brukt, da det i systemet finnes andre virkemidler som er bedre egnet. Hvis NAV hadde hatt

kapasitet til tettere oppfølging, kunne enkelte brukere fått avklaring tidligere og dermed fått en kortere periode med økonomisk stønad.

Arbeidet med midlertidig bolig har vært krevende, spesielt i forhold til å skaffe egnede boliger. Arbeidet med en mer permanent løsning på dette området er snart ferdig.

NAV har fortsatt stor etterspørsel etter økonomisk rådgivning og gjeldsrådgivning. De gruppene som øker mest når det gjelder økonomiske problemer er helt unge og de over 60 år. Ressurscenter for gjeldsrådgivning ble etablert i 2016 for å håndtere komplekse saker når det er snakk om omfattende gjeldsforhandlinger med kreditorene. Senteret er lokalisert på Steinkjer. NAV benytter seg av denne tjenesten, men allikevel er det fortsatt store ressursmessige utfordringer med å gi gode nok tjenester til alle som søker om bistand.

NAV Verdal er utpekt til å være pilot i Nord-Trøndelag når det gjelder utprøving av en utvidet oppfølging av brukere som står utenfor arbeidslivet. Kontoret er derfor tilført 5 statlige årsverk som danner et team som skal gjøre mye av oppfølgingsoppgaver som NAV hittil har kjøpt fra eksterne tjenesteytere. Dette teamet er nå operativt, og vil også jobbe med å få mottakere av økonomisk sosialhjelp over i tiltak som kan føre til selvforsørgelse.

3.3 Samfunnsutvikling

3.3.1 Kultur

Bibliotekets lavterskelfunksjon bidrar til at det blir en møteplass for alle uavhengig av alder, kjønn, sosial og kulturell bakgrunn og funksjonsevne. Biblioteket har et fast tilbud til barn både i skole- og barnehagealder og alle barneskolene og en del barnehager får fast besøk av bokbussen samt at det jevnlig foregår ulike aktiviteter for barn. Slik blir de fortrolig med å bruke biblioteket, og det dannes et grunnlag for å danne gode lesevaner og økt mestringsevne.

Gjennom samarbeid med ungdomshuset blir ungdommene møtt der de er, og slik er det gitt dem mulighet til å bli kjent med bøker og forfatterskap. Kodeklubben er et annet nyetablert tilbud til barn og unge.

Biblioteket besøkes daglig av personer med innvandrerbakgrunn, både gjennom den ukentlige snakkekafeen og ved at de benytter seg av IT-tjenester som dekker enkle hverdagsbehov.

Lokalavdelingen er samlingsplass for den eldste delen av befolkningen og aktiviteten der er stor. Bibliotekets tjenestetilbud bidrar til økt mestring, deltagelse, bedre livskvalitet og reduksjon av sosiale forskjeller for en stor del av kommunens innbyggere. Utlånstall, besøkstall og aktivitetsnivå har holdt seg stabilt.

Kulturskolen har i 1. tertial gjennomført flere små spilleoppdrag både internt i kommunen og eksternt, blant annet for Seniorforum og ved Nils Aas kunstverksted. Elevtallet er stabilt. Stillingen

som danselærer er lyst ut og tilsetting er planlagt gjennomført i mai. Personalet deltok på Kulturtjenestens utviklingsdag hvor fokus var integrering.

Formannskapet behandlet i sak 54/17 saken «Skolekorpsprosjektet: Sluttevaluering og spørsmål om forlenging». Saken ble her utsatt, og vedtatt tatt med som en del av tertialrapporten. Komité mennesker og livskvalitet innstilte i sin behandling av saken på å forlenge prosjektet i 2 år og finansiere dette ved bruk av disposisjonsfond. Rådmannen er av den oppfatning av at dette prosjektet nå har gått siden høsten 2014, og ikke lenger kan defineres som et prosjekt som skal finansieres av midler utenfor enhetens budsjetttramme. Med bakgrunn i dette vil derfor rådmannen ikke tilrå ytterligere bruk av disposisjonsfond for å finansiere skolekorpsprosjektet.

Panzer (Ungdommens hus) åpnet dørene for ordinær aktivitet to kvelder pr uke fra desember 2016. Det har blitt svært populært, med besøkstall på mellom 80-160 pr kveld. Hittil har det vært jobbet med fokus på å innarbeide et miljø for trivsel og en kultur for god adferd blant ungdommene. Aktivitetene og innholdet må bygges opp steg for steg. Det er etablert et eget styre. Det jobbes også med å etablere og utvikle «Crew» av ungdommer som skal ta ansvar for ulike oppgaver og aktiviteter i huset. Ennå er dette i startfasen, og det må gjøres erfaringer på hvordan det skal jobbes for å få til dette på best mulig måte.

Det er stor interesse for, og etterspørsel av andre om å få bruke huset til andre aktiviteter.

Av faste leietakere/brukere kan er Voksenopplæringen på Verdal, 7-UP ungdomsorganisasjon, Ungdomskontakten, Miljøteam, Flippover, Integreringssenter Verdal, Verdal bibliotek og Informasjonsaktørene på Verdal. Denne bruken av huset krever tett oppfølging i startfasen for å sikre gode rutiner for å ivareta huset på best mulig måte.

Kulturkontoret er tillagt et bredt ansvar på kulturområdet, og oppgavene som prioriteres kan fordeles på støtte-/veiledningsfunksjon i forhold til kulturlivet, spesielt frivillige organisasjoner, arrangement/kulturformidling, driftsfunksjon i forhold til en del tiltak, informasjon/representasjon eksternt og utvikling av nye tiltak og arenaer.

Sett i et folkehelseperspektiv har kulturkontoret lagt vekt på helsefremmende arbeid blant den eldre delen av befolkningen. Samarbeidsavtaler med seniororganisasjoner er virkemiddel i dette arbeidet, og avtalene er videreført og kulturkontoret er med i et samarbeid om utvikling av app'en SeniorSmart. Kulturkontorets aktivitet har også vært preget av planlegging og gjennomføring av faste arrangement; 8. mai, 17. mai og to riksteaterforestillinger.

Rådmannen har oppnevnt ei koordineringsgruppe for 300-årsmarkeringen i 2018 av karolinernes hærtog i Trøndelag. Planlegging av en del tiltak har startet opp.

Kulturkontoret er med i en rekke tverrfaglige samarbeidsprosjekt som går over tid. Dette er blant annet nytt teaterbygg i sentrum, deltakelse i utviklingsprogram «Kulturkvartalet» i samarbeid med Nord-Trøndelag Teater/Nord Universitet teaterutdanningen/Tindved kulturhage, deltakelse i

prosjektgruppe for samordnet dagtilbud, deltakelse i samspillgruppa for nytt helsebygg, utvikling av Moe-parken, forbedring av skilting og tilrettelegging av kulturminner, prosjektering av friidrettsbane, kartlegging og verdisetting av friluftsområder i Verdal, Ti på topp og Kjentmannsmerket.

3.3.2 Teknisk drift

Teknisk drift har stort sett utført driftstjenester i henhold til planlagt omfang og kvalitet. Drift av kommunens vann og avløpsanlegg har fungert uten de store overraskelser. Som vanlig har kommunen hatt noen få vannledningsbrudd. Innenfor avløpssektoren har det ikke vært større problemer.

Innenfor vegsektoren har forbruket vært på et forholdsvis lavt nivå. Dette på grunn av en gunstig snøvinter.

Innenfor kommunale bygg er det knappe rammer til drift og vedlikehold. Vedlikeholdet er prøvd tilpasset de økonomiske rammer som er gitt. Likevel ser det ut som at det er noe merforbruk ved første tertial. Dette medfører at en resten av året må holde et svært restriktivt nivå vedrørende igangsetting av vedlikeholdsoppgaver på kommunale bygg slik at det oppnås balanse ved årsslutt.

3.3.3 Integrering og mangfold

Hittil i år er det bosatt 19 personer av et måltall på totalt 40 i 2017. I tillegg er det bosatt åtte familiegjenforente.

Antallet familiegjenforente øker. Dette kan påvirke arbeidet og rutinene ved ordinær bosetting, da det er like mye arbeid med bosetting av familiegjenforente som med ordinær bosetting. Sånn sett øker mengden arbeid, og kommunen blir sårbare i forhold til kvaliteten på bosettingen, fordi det er få programrådgivere til å følge tett opp i startfasen. Viser her til økonomiplan 2017-2020 s. 35, der viktigheten av tidlig innsats påpekes for å lykkes med integreringen.

Bosatte per 12.mai 2017:

Bosatte fra asylmottak	19
Familiegjenforente	8
Sum nyankomne flyktninger	27

Voksne	15
Barn	12
Kvinner	13
Menn	14

Barn i barnehagealder: 7 (3 skolestartere)

Barn i grunnskolealder: 5

Kommunen bosetter hvert år personer som har behov for særlig ressurskrevende tjenester, uten at tilfellene er definert som helsesaker av IMDi. Derfor er de heller ikke refusjonsberettiget slik andre ressurskrevende tjenester er. Tjenestene som ytes kan være innenfor helse- og omsorgstjenesten, opplæring, rehabilitering, eller andre områder. Kommunen har søkt om ekstra ressurser for tre personer i 2017, og det skal søkes om å dekke tiltak for ytterligere to til fire personer. Fem av tilfellene handler om barn som enten har store helseutfordringer og/eller har behov for ekstra ressurser i barnehage eller grunnskole.

Det ligger utfordringer i å finne egnede boliger. Det er behov for hybler, leiligheter av ulik størrelse og eneboliger. Det bosettes i kommunale boliger så langt det er mulig, i tillegg er en avhengig av det private utleiemarkedet. Dette er et uoversiktlig område, og det er behov for egen bosetter som hele tiden har kontroll på de boliger som står til disposisjon, kontrakter, møter med utleier og oppfølging for å nevne noe.

Stort sett alle i alderen 18-55 år som bosettes har jf. introduksjonsloven rett og plikt til deltakelse i introduksjonsprogrammet. Introduksjonsprogrammet skal tilrettelegges for personer som har behov for grunnleggende kvalifisering i norsk, norsk samfunnsliv og forberede til deltakelse i yrkeslivet. Målet er at introduksjonsprogrammet skal starte så snart som mulig etter bosetting og senest innen tre måneder etter bosetting, jf. loven. Introduksjonsprogrammet skal være helårlig. Møllegata voksenopplæring har ansvar for opplæring i norsk og samfunnsfag hele skoleåret. I skolens ferier (høst- og vinterferie og tre uker om sommeren) er det programrådgivere, jobbcoacher og Frisklivssentralen som lager undervisningsopplegg, slik at lovens krav om et helårlig program oppfylles. Deltakere i introduksjonsprogram blir kartlagt for å løses inn på riktig nivå i norskundervisning og mot riktig yrkesvalg. Pr. dags dato er det åtte klasser fordelt på 100 deltakere og målet er at alle skal kunne oppnå resultat i B1, det nivået som må beherskes for å kunne delta i yrkeslivet eller videre utdanning.

DuKan er et lavterskeltilbud for deltakere, spesielt for kvinner som har lite og ingen skolebakgrunn. De lærer norsk og samfunnsfag bedre gjennom praktisk arbeid. De produserer diverse varer for salg, samt selger «second hand» klær rimelig. Det ligger utfordringer i å finne egnede lokaler sentrumsnært til dette formålet.

Som ledd i et prosjekt etter at opplæringsloven åpnet for grunnskole i videregående, er det etablert grunnskoletilbud i samarbeid med Verdal videregående skole. Dette samarbeidet fungerer godt. Det er til sammen 16 elever, og seks av dem er klar til å søke videregående utdanning fra høsten 2017.

Møllegata voksenopplæring har fra høsten 2017 fått tilskudd fra Kompetanse Norge for å delta på forsøk med modulstrukturerte læreplaner. Formålet med forsøket er raskere overgang til arbeid eller videregående opplæring.

Å ha et godt samarbeid med næringslivet og frivilligheten er helt nødvendig for å lykkes. To jobbcoacher jobber tett på næringslivet for å skaffe plasser til arbeidspraksis med tanke på jobb.

Det er et tett samarbeid med NAV spesielt i forhold til personer som lærer norsk gjennom arbeidsrettede tiltak. I tillegg er en samarbeidsavtale mellom kommunen og NAV under utarbeidelse, og vil bli ferdigstilt i løpet av våren. Samarbeidsavtalen sier noe om forpliktelsene og ansvaret kommunene og NAV har for oppfølging av deltakere i introduksjonsprogram.

4. STATUS ØKONOMISK DRIFT, UTVIKLING I UTGIFTER OG INNTEKTER

4.1 Oppsummering av økonomisk situasjon pr 30.04.2017

Hovedoversikt

Budsjett 2017	Regnskap 30.04.17	Regnskap 30.04.16	Endring 2016- 2017	Justert budsjett	Forbruk i %	Regnskap 2016	Prognose 31.12.17	Avvik just. budsj og prognose
Alle tall i 1000 kr								
Skatt	-92 331	-87 742	4 589	-315 926	27,8	-303 298	-313 926	-2 000
Inntektsutjevning	-11 883	-10 335	1 548	-89 227	13,3	-97 728	-87 427	-1 800
Rammetilskudd mv.	-145 592	-144 103	1 489	-365 137	39,9	-361 732	-364 637	-500
Sum skatt og rammetilskudd	-249 806	-242 180	7 626	-770 290	32,4	-762 758	-765 990	-4 300
Eiendomsskatt	-11 527	-11 511	16	-34 500	33,4	-34 370	-34 500	0
Kompensasjonstilskudd omsorgsboliger/skoler	-210	-365	-155	-3 200	6,6	-4 050	-3 700	500
Sum inntekter	-261 543	-254 056	7 487	-807 990	32,4	-801 178	-804 190	-3 800
Netto rentekostnader	8 788	7 963	825	30 500	28,8	25 776	30 000	500
Avdragsutgifter	12 667	12 843	-176	38 000	33,3	36 225	38 000	0
Kalkulatoriske avskrivn og renter selvkostomr.	-4 605	0	-4 605	-13 815	33,3	-12 822	-13 815	0
Netto kapitalutgifter	16 850	20 806	-3 956	54 685	30,8	49 179	54 185	500
Avsetning til/bruk av fond			0	-2 258	0,0	0	-2 258	0
Ramme til fordeling	-244 693	-233 250	3 531	-755 563	32,4	-751 999	-752 063	-4 000
<i>Avsatt lønnsoppgjør 2017</i>	0	0	0	10 198	0,0		10 198	0
Støttefunksjoner	12 043	10 285	1 758	31 321	38,5	26 134	31 321	0
110 Rådmannen	10 947	9 543	1 404	25 321	43,2	25 368	25 321	0
180 Fellesområder	1 096	742	354	6 000	18,3	766	6 000	0
Oppvekst	132 937	125 971	6 966	346 279	38,4	333 326	350 979	-4 700
126 Oppvekst felles	52 558	48 468	4 090	112 368	46,8	105 739	112 368	0
127 Virksomhetsleder skole/SFO	64 403	63 049	1 354	185 655	34,7	182 326	189 855	-4 200
128 Virksomhetsleder barnehage	1 334	552	782	1 251	106,6	966	1 751	-500
130 Ressurscenter oppvekst	14 642	13 902	740	47 005	31,1	44 295	47 005	0
Helse og velferd	93 838	98 320	-4 482	272 521	34,4	275 117	276 871	-4 350
135 NAV	7 560	8 690	-1 130	22 800	33,2	24 720	24 500	-1 700
150 Hjemmetjenesten	26 879	27 754	-875	76 908	34,9	78 968	77 758	-850
153 Institusjonstjenesten	30 515	32 587	-2 072	88 690	34,4	91 804	89 690	-1 000
156 Bo- og dagtilbudstjenesten	28 884	29 289	-405	84 123	34,3	79 625	84 923	-800
Samfunn	22 678	22 046	632	56 340	40,3	54 149	56 340	0
125 Kultur	6 521	6 415	106	20 760	31,4	18 812	20 760	0
141 Teknisk drift, veg og vedlikehold	14 171	12 950	1 221	35 580	39,8	37 211	35 580	0
145 Integrering og mangfold	1 986	2 681	-695	0		-1 875	0	0
Fordelt ramme ISK	12 947	12 693	254	38 903	33,3	36 804	38 903	0
199 Innherred samkommune	12 947	12 693	254	38 903	33,3	36 804	38 903	0
Sum fordelt	274 443	269 315	5 128	755 562	36,3	725 530	764 612	-9 050
Resultat	29 750	36 065	8 659	0		-26 469	12 350	-12 350

Som ovenstående tabell viser er prognosene for 2017 et merforbruk på mellom 12 og 13 millioner kroner. Av dette skyldes lavere skatteinntekter og rammetilskudd enn budsjettet 4,3 millioner kroner. Dette begrunnes i stor grad med kommunen nedgang i befolkning i 2016 som har direkte innslag på skatteinntekter og inntektsutjevning. Det er relativt små avvik mellom

prognose og justert budsjett ved de fleste virksomhetsområdene. Imidlertid ser rådmannen at det er utfordringer knyttet til drift av skolene og innenfor helse og velferdsområdene.

Rådmannen ser pr. i dag ikke at det er mulig å foreta budsjettjusteringer innenfor kommunens ordinære drift, og vil understreke viktigheten av at alle virksomhetsområder styrer mot et mindreforbruk. Rådmannen vil fremme en egen sak for politisk behandling etter sommerferien hvor tiltak for å bringe årets budsjett i balanse vil bli foreslått. Rådmannen fremmer imidlertid allerede nå enkelte forslag til budsjettjusteringer (rapportens pkt. 4.2), dette gjelder områder hvor hendelser som i stor grad er prosjektbasert, eller områder hvor kostnader er oppstått som følge av hendelser som ikke har vært påvirkbare. I tillegg foreslås mindre justeringer innen investeringsbudsjettet. Ytterlige kommentarer vedrørende økonomisk status pr. område er beskrevet i punkt 4.4.

Skattetallene fra SSB for perioden januar-april 2017 viser at kommunene fikk inn om lag 46,1 mrd. kr i skatteinntekter. Dette er 6,4 % mer enn i samme periode i 2016. Dette er noe lavere veksttall enn akkumulert pr mars, og betyr at det var lavere skatteinntang i april i år enn i april i fjor. Ser en på april måned isolert, var det en nedgang i forhold til samme måned i fjor på 9,5 % for kommunene. April er imidlertid en liten skattemåned, hvor naturressursskatten utgjør om lag halvparten av skatteinntangen. Det som trekker veksten ned i april er forskuddstrekk, forskuddsskatt og restskatt.

Skatteveksten på årsbasis ble i statsbudsjettet for 2017 anslått til 1,5 % for kommunene. I revidert nasjonalbudsjett (RNB) ble vekstanslagene satt ned til 1,0 %.

For Verdal kommunes del viser skatteinntangen ved utgangen av april en vekst i forhold til samme periode i 2016 på 4,7 %. Dersom vekstanslagene i RNB stemmer vil Verdal kommune motta om lag 1,5 millioner kroner mindre i skatteinntekter enn antatt i statsbudsjettet. Samtidig anslås lønnsveksten å bli en del lavere enn antatt ved fremleggelsen av statsbudsjettet. Denne lavere veksten anslås å dekke inn en nedgang i skatteinntangen. Både skatteinntang og effekt av lønnsoppgjør er det tidlig å si noe sikkert om ennå.

Prognosene knyttet til kommunens finansområder indikerer at det skal vær satt av tilstrekkelige midler til å dekke kommunens forpliktelser. Det anslås at netto renteutgifter i 2017 vil bli om lag 0,5 millioner kroner lavere enn budsjettet. Dette begrunnes med at kommunen har ubrukte lånemidler stående fra tidligere år slik at låneopptak kan foretas senere på året enn anslått. I tillegg forventes om lag 0,5 mill. kroner i økt rente- og avdragskompensasjon i forhold til budsjettet nivå.

Ettersom det etter at budsjettet for 2017 var utarbeidet ble vedtatt at samkommunen skulle oppløses i løpet av dette året, må det påregnes en del «pukkelkostnader» som ikke er budsjettet. Rådmannen vil komme nærmere tilbake til dette ved 2. tertialregnskap.

4.2 Justeringsbehov drift

- I løpet av etterjulsvinteren kom det fram noen bekymringer knyttet til hendelser i ungdomsmiljøet. Dette ble raskt tatt tak i, og det ble jobbet med å se på mulige løsningsforslag for å unngå at det skulle bli negative ringvirkninger i ungdomsmiljøet. Et av ungdomstiltakene som har hatt god effekt i Verdal er Flipover, og som tidligere beskrevet innebærer det et samarbeid mellom en rekke aktører rundt ungdom. For å øke kapasiteten i dette tiltaket, og for å samtidig kunne være enda mer tilstede for ungdom på Panzer blir det i en toårsperiode ansatt to personer som skal jobbe tett opp mot ungdom. Her vil det være et samarbeid mellom kultur, ROS og skole/SFO, og stillingene finansieres gjennom bruk av Ungdomslosmidler (statlige prosjektmidler) og bruk av disposisjonsfond. Samlet kostnad for 2017 er beregnet til kr. 600.000,-. Stillingene foreslås finansiert med kr. 350.000,- fra Ungdomslosmidler og kr. 250.000,- fra disposisjonsfond. Helårsdrift av stillingene er beregnet til kr. 1.250.000,-, og en videre bruk av disposisjonsfond til tiltaket vil medføre en reduksjon av fondet på 8 – 900.000,- kroner årlig.
- Verdal kommune har budsjettet med en overføring til Innherred interkommunale legevakt IKS på kr. 3,5 millioner kroner. Etter budsjettvedtak i legevaktas representantskap er kommunens andel for 2017 vedtatt til kr. 4,0 millioner kroner. Dette avviket kan slik situasjonen er i dag ikke dekkes innen legetjenestens tildelte rammer for 2017. Økningen på 0,5 mill kroner foreslås dekket av disposisjonsfond.
- I vedtatt budsjett for 2017 ligger det inne en forventet effektiviseringsgevinst knyttet til strukturtiltak innen skolesektoren. Rådmannen anser ikke denne forutsetningen som realistisk slik situasjonen er nå, og foreslår derfor å bevilge 1,2 millioner kroner fra disposisjonsfondet til styrking av virksomhetsområdet «Virksomhetsleder skole/SFO».
- Ved avslutningen av regnskap for Innherred samkommune for 2016 ble avregningen mellom Levanger og Verdal feilberegnet. Dette medførte ingen feil i regnskapet for samkommunen, men hadde den effekt at Levanger kommune betalte kr. 1.138.035,- for mye, og Verdal tilsvarende for lite. Det foreslås at Fellesområdets budsjett for 2017 justeres med 1,1 mill. kroner i økte utgifter, og at dette beløpet tas fra disposisjonsfond.
- I vedtatt budsjett for 2017 er det benyttet ulike satser ved beregning av pensjonskostnader opp mot hhv. Statens pensjonskasse (SPK) og Kommunal Landspensjonskasse (KLP). Det viser seg nå at benyttet sats for SPK er for lav og sats opp mot KLP er satt for høyt. Samlet er tilstrekkelige midler avsatt til å dekke pensjonskostnaden. Rådmannen ber derfor om fullmakt til å justere pensjonsmidler mellom virksomhetsområdene.

4.3 Justeringsbehov investering

På bakgrunn av endrede forutsetninger foreslås følgende budsjettendringer knyttet til kommunens investeringer:

- Forskuttering av utbygging av Havnekrysset FV757, opprinnelig budsjettet i 2015, men kom ikke til utbetaling før i 2017. 15 mill kroner foreslås avsatt til formålet.
- Utredning av nye sandfilter Hallemsåsen vannrenseanlegg og nytt høydebasseng Hallia. Kr. 500.000,- foreslås avsatt.
- Reservevannløsning Verdal/Levanger – avsettes kr. 500.000,- til sluttfinansiering av anlegget som knytter sammen vannledninger mellom Verdal og Levanger.
- Verdalsøra barne- og ungdomsskole. Diverse tiltak i teknisk rom for svømmehall samt til frosting av vindu mot parkeringsplass for svømmehallen. Det bevilges 1 mill kroner til formålet
- Ørmelen skole – bevilgningen til tiltaket økes fra 6,0 til 7,0 mill. kroner. Merkostnad skyldes nytt brannvarslingsanlegg, samt større omfang på oppussing av eksisterende gymsal enn opprinnelig forutsatt.
- Rådhuskvartalet – tilpasninger bygg. Omfang av tiltak for blir mindre enn budsjettet, bevilgningen reduseres fra 8,0 til 5,0 mill. kroner.
- Vannforsyning Ulvilla, avsetningen økes fra 5,0 til 7,0 mill. kroner. Anlegget vil ferdigstilles i år. Dette vil medføre at kostnaden for anlegget stort sett kommer i 2017. I økonomiplan var det forutsatt at deler av anleggets kostnad ble utgiftsført i 2018.
- Arbeidene i Moparken har vært ute på anbud. I vedtatt investeringsbudsjett er det avsatt 5,0 mill. kr til prosjektet. Anbudet ble på ca 6,5 millioner inkl mva. Inkludert prosjektering og byggherrekostnader blir forventet totale kostnader 7 millioner inkl. mva ved fullt anbud. Anbudet/arbeidet kan anslagsvis reduseres med ca 1 mill.kr. Større reduksjoner er ikke tilrådelig på grunn av innkjøpsreglene da dette vil medføre at en må avlyse konkurransen å sende den ut på nytt med redusert omfang. Rådmannen foreslår at investeringsrammen for Moparken økes til 6,0 mill kr.

De foreslåtte endringene medfører økt bruk av lån på kr. 18.000.000,-. Det tas ikke opp ytterligere lån, men benyttes ubrukte lånemidler til å finansiere tiltakene.

4.4 Økonomisk drift pr sektor

4.4.1 Rådmann og fellesområder

Alle tall i 1000 kr	Regnskap 30.04.17	Regnskap 30.04.16	Endring 2016-2017	Justert budsjett	Forbruk i %	Regnskap 2016	Prognose 31.12.17	Avvik just. budsj og prognose
Rådmannen	10 947	9 543	1 404	25 321	43,2	25 368	25 321	0
Fellesområder	1 096	742	354	6 000	18,3	766	6 000	0
Støttefunksjoner	12 043	10 285	1 758	31 321	38,5	26 134	31 321	0

Rådmannen omfatter i tillegg til administrasjonen også politisk virksomhet, tillitsmannsordningen, ulike politiske råd, næringsarbeid og kirker.

Fellesområder består av forsikringer, diverse felleskostnader og kontingenter.

Samlet forventes balanse ved begge områder.

4.4.2 Oppvekst

Alle tall i 1000 kr	Regnskap 30.04.17	Regnskap 30.04.16	Endring 2016-2017	Justert budsjett	Forbruk i %	Regnskap 2016	Prognose 31.12.17	Avvik just. budsj og prognose
Oppvekst felles	52 558	48 468	4 090	112 368	46,8	105 739	112 368	0
Virksomhetsleder skole/SFO	64 403	63 049	1 354	185 655	34,7	182 326	189 855	-4 200
Virksomhetsleder barnehage	1 334	552	782	1 251	106,6	966	1 751	-500
Ressurssenter oppvekst	14 642	13 902	740	47 005	31,1	44 295	47 005	0
Oppvekst	132 937	125 971	6 966	346 279	38,4	333 326	350 979	-4 700

Oppvekst felles omfatter midler til total barnehagedrift (kommunale og private). Med bakgrunn i de endringer og presiseringer som kommer i forhold til lovverket rundt likebehandling av kommunale og private barnehager så endres kontinuerlig kommunens praksis for å være i tråd med de siste presiseringer. Det ble i vår fastsatt nye satser på bakgrunn av måten 3-åringer skulle regnes, og dette medførte en etterbetaling til de private. I forbindelse med behandling av revidert statsbudsjett ble det vedtatt en bevilgning for å sikre økt andel av pedagogiske ledere (barnehagelærere). Den økte bevilgningen skal brukes til å øke kravene til kompetanse i barnehagene ved å skjerpe kravet til hvor mange barn det kan være per pedagogisk leder. Når det øremerkede tilskuddet for denne ordningen flyttes til kommunerammen, vil det være forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager som regulerer utbetaling av økt tilskudd til private barnehager. De private barnehagene får driftstilskudd som er beregnet ut fra gjennomsnittlige driftsutgifter i kommunene, basert på to år gamle regnskap. For å sikre at de private barnehagene får et oppjustert driftstilskudd allerede i 2017, må det etableres en overgangsordning i forskriften. Overgangsordningen vil gjelde i perioden 2017–2019. Ordningen anses som en teknisk justering, og vil sendes på en kort høring i mai. Planlagt ikrafttredelse for overgangsordningen er 1. august 2017. Erfaringene fra tidligere overgangsordninger i barnehage er at regelverket ofte har vært til dels diffust med rom for ulike tolkninger, og derfor medfører slike

ordninger noe støy siden de må tolkes og ofte gå en runde om Fylkesmannen for å få tydeliggjort hva som er korrekt tolkning. Hva det økonomiske omfanget av denne ordningen med økt andel pedagogiske ledere medfører er heller ikke kjent per dato, og det er fortsatt uavklart hva det vil få betydning for utbetalinger til de private. Med dagens kjente utgiftsbilde anslås rammene for barnehagedrift totalt sett til å være store nok, men det er som sagt en usikkerhet knyttet til effekten av den nye ordningen med økt andel pedagogiske ledere.

I forbindelse med årets budsjett ble det ikke funnet rom for å øke ressursene med hensyn til bemanning. Verdal ligger lavere enn både nabokommuner og mye av landet for øvrig i bemanningsnorm. Samtidig er det behov for lang åpningstid for å imøtekomme brukere og behovet som Verdals næringsliv har. Når personalet må fordeles for å imøtekomme lang åpningstid, medfører det en enda lavere voksenteitet.

For de **kommunale barnehagene** anslås dermed et merforbruk ved årets slutt på ca kr. 500.000, som i hovedsak skyldes høyt sykefravær. Bemanningen i kommunale barnehager er i utgangspunktet så lav at det vil være uforsvarlig å ikke benytte seg av vikarinleie. For å begrense merforbruket blir vikarinleie sterkt vurdert i hvert enkelt tilfelle.

Skole/SFO har fortsatt utfordringer som følge av en driftsstruktur som skaper press på den totale rammen som er avsatt. KOSTRA-tallene viser nok en gang at Verdal bruker mer penger på drift i forhold til sammenlignbare kommuner. Flere skoler rapporterer at de har utfordringer med å holde seg innenfor vedtatte økonomiske rammer samtidig som det skal leveres kvalitet.

Skolestrukturen i Verdal har vært ute på høring, og som beskrevet kreves det mye ressurser for å drifte 10 skoler med de logikker det gir i forhold til antall klasser som genereres. I den framlagte skolestruktursaken pekes det på behovet for å ta grep for å finne en mer rasjonell og kostnadseffektiv måte å drifte skolene på. I dagens situasjon hvor i all hovedsak mye ressurser «låses» blir det ekstra krevende når det oppdages enkeltelever som skulle hatt tettere oppfølging. Dette utfordrer flere skoler og har skapt behov for mer ressurser på personalsiden. Enkelte skoler får derfor et merforbruk. Dette er hovedårsaken til at skole/sfo per dato ikke makter å styre mot balanse.

Verdal kommune ligger over nasjonalt nivå når det gjelder spesialundervisning. De siste tre årene er det jobbet for å komme ned mot nasjonalt nivå, men de ressursene som frigjøres blir ikke tilgjengeliggjort for å kunne gjøre opplæringstilbudet mer fleksibelt. I all hovedsak forsvinner disse ressursene rett over i behovet for grunnressurser som følge av nye klasser. Det blir derfor utfordrende å skulle omstille mer av spesialundervisningsressursene med dagens mekanismer. For å redusere spesialundervisningen enda mer må derfor voksenteiteten i ordinær undervisning økes.

Kommunestyret har vedtatt en kvalitetsplan og vedtekter for sfo. Verdal bruker fremdeles mer penger på sfo i forhold til sammenlignbare kommuner. Det skyldes at det også her er et desentralisert tilbud for å nå flest mulig i Verdal. Kommunestyret har vedtatt at ordinær sfo skal drives til kostpris, og budsjettet er lagt opp deretter. Det er imidlertid en stor andel elever med særskilte behov og funksjonshemninger som delvis har gratis plass. Disse elevene generer økt

bemanning, og dette er kostnadsdrivende. I 2016 ble prisen for en helklass satt opp til 2.800 kr + kost pr. mnd, som er mer enn en heltids barnehageplass koster. Prisøkningen førte til at 20 plasser ble sagt opp med begrunnelsen om at det ble for dyrt. Denne nedgangen har fortsatt i 2017, og det har generert et uforutsett inntektsbortfall uten at bemanning har kunnet blitt redusert.

Det kommer nye elever med minoritetsbakgrunn, og de har rettigheter til ekstra morsmålsundervisning, norskopplæring/begynneropplæring, mottaksklasser mm. Dette er krevende for mottaksskolene, og inntekter på området samsvarer ikke med utgiftene. Det er særlig Ørmelen skole og Verdalsøra Ungdomsskole som mottar disse elevene. Skolesektoren mottar noe tilskudd til dette, men ikke nok til å dekke de faktiske kostnadene. Av kostnader anslått til ca. 4,5 millioner kroner årlig dekkes 1,2 millioner av integreringstilskuddet.

I forhold til kjøp av tjenester fra andre kommuner knyttet til fosterheimplasserte elever (betaling for skolegang) er dette et område det er vanskelig å forutsi. I noen saker blir det behov for omplasseringer, og dersom det må velges familier utenfor kommunen vil dette medføre økte utgifter. Prognosene for 2017 på dette området medfører en fare for at rammene overskrides.

I tillegg er det i økonomiplanen for 2017 lagt inn en forutsetning om å spare 1,2 millioner gjennom strukturelle grep. I forbindelse med skolestruktursaken ble det konkludert med at det ble for tidlig å legge ned skoler allerede høsten 2017, og det må derfor jobbes med å finne en annen inndekning av dette. Dersom den skal finnes innenfor rammene av skole/Sfo-drift vil det samlede negative resultatet bli på ca. 4,2 millioner. Med den ressursituasjonen som per dato foreligger er det lite rom for å finne konkrete tiltak som kan spare midler i et volum det her er behov for. Det kan holdes igjen noe på vikarbruk og forbruksposter, men det er veldig lite å gjøre i forhold til å skulle redusere bemanning. Alle klasser må i utgangspunktet ha en lærer, og det er utgiftene til disse grunntildelingene på 10 skoler som i all hovedsak båndlegger ressursene.

Samlet anslås dermed et merforbruk på skole/Sfo på kr 4,2 millioner kroner, men det jobbes mot å redusere dette.

For ROS rapporteres det at alle avdelingene vil klare seg innenfor sine budsjettammer dersom driften videreføres på dagens nivå. PPT har investert noe i utstyr og kompetanseheving, og har også en liten usikkerhet knyttet til lønnsoppgjøret i år. Barnevernet har også noe usikkerhet med bakgrunn i kostnader knyttet til plasseringer i fosterheime og noen økte advokatutgifter denne våren. Siden de vikarierende kommuneadvokatene ikke har advokatbevilling har det blitt kjøpt inn ekstern bistand i en gammel sak.

4.4.3 Helse og velferd

Alle tall i 1000 kr	Regnskap 30.04.17	Regnskap 30.04.16	Endring 2016- 2017	Justert budsjett	Forbruk i %	Regnskap 2016	Prognose 31.12.17	Avvik just. budsj og prognose
NAV	7 560	8 690	-1 130	22 800	33,2	24 720	24 500	-1 700
Hjemmetjenesten	26 879	27 754	-875	76 908	34,9	78 968	77 758	-850

Institusjonstjenesten	30 515	32 587	-2 072	88 690	34,4	91 804	89 690	-1 000
Bo- og dagtilbudstjenesten	28 884	29 289	-405	84 123	34,3	79 625	84 923	-800
Helse og velferd	93 838	98 320	-4 482	272 521	34,4	275 117	276 871	-4 350

NAV anslår et merforbruk på ca 1,7 mill kroner ved årets slutt. Dette er knyttet til økonomisk sosialhjelp og tomgangsleie og reparasjoner på boliger tilhørende Verdal Boligselskap AS.

Det arbeides med å redusere tomgang i boliger tilhørende Verdal Boligselskap AS, samt at boligmassen i selskapet skal reduseres. Dette fører forhåpentligvis til at disse utgiftene blir redusert i løpet av året.

Når det gjelder økonomisk sosialhjelp jobbes det kontinuerlig med å skaffe andre muligheter for mottakere av økonomiske ytelser innenfor de ressursene tjenesten har. Spesielt bruk av teamet for utvidet oppfølging kan medføre at flere mottakere av økonomiske ytelser kan få andre tilbud. Dette gir forhåpentligvis en reduksjon av ytelsene resten av året.

Hjemmetjenesten anslår et merforbruk ved årets slutt på 0,85 mill kroner. Hjemmetjenesten skal ta ut effekten av innføring av multidose med 3,6 årsverk i 2017. 1,6 årsverk er redusert i første tertial. Rehabiliteringsavdelingen ser ut til å gå med et merforbruk på 0,2 mill kroner. Merforbruket ved årets slutt er knyttet til fastlønn som følge av at reduserte årsverk ikke er effektuert, økt aktivitetsnivå i rehabiliteringstjenesten og svikt i refusjon sykepenger på grunn av økt korttidsfravær og redusert langtidsfravær.

Endringene i hjemmetjenesten er store. Det er behov for ekstern bistand slik at utfordringene hjemmetjenesten står overfor, særlig med tanke på kompetanse og logistikk, håndteres på en forsvarlig måte framover.

Institusjonstjenesten antyder et merforbruk på ca 1 mill kroner. Tiltak som vurderes hele året er å vurdere hva slags vikarinleie som er helt nødvendig, vurdere hvilke stillinger som kan stå vakante.

Verdal bo og helsetun 1. etasje balanserer på fastlønn, men har et merforbruk på vikarpostene utover det som er budsjettet. Det har vært behov for ekstra innleie knyttet til høyt sykefravær og ressurskrevende enkeltbrukere og perioder med overbelegg. Avdelingen har en lav bemanningsfaktor som vanskeliggjør innsparinger ved fravær.

Fortsatt drift ved Ørmelen bo og helsetun sykeavdeling fram til 24 januar 2017 medførte et merforbruk på 0,5 mill kroner. Ørmelen bo og helsetun avdeling Fredheim har svikt i inntekt i form av brukerbetaling på ca 0,23 mill i forhold til det som budsjettet.

Ved **Bo- og dagtilbudstjenesten** anslås et merforbruk på 0,8 mill kroner. Dette er knyttet til økt ressursbehov ved Arken grunnet nye brukerbehov. Anslått merforbruk på ca 0,35 mill kroner. Ressurser knyttet til samordnet saksbehandlerkontor og Samordnet dag, mestrings- og lærlingstilbud, vil muligens medføre et merforbruk på ca 0,45 mill. Nye tjenestebehov knyttet til innflytting i leiligheter ved Reinsholm Vest som blir ferdigstilt i nov/des, er foreløpig ikke mulig å forutsi.

Samlet innen helse og velferdsområdet forespeiles et merforbruk ved årets slutt på 4,35 mill.

4.4.4 Samfunnsutvikling

Alle tall i 1000 kr	Regnskap 30.04.17	Regnskap 30.04.16	Endring 2016- 2017	Justert budsjett	Forbruk i %	Regnskap 2016	Prognose 31.12.17	Avvik just. budsj og prognose
Kultur	6 521	6 415	106	20 760	31,4	18 812	20 760	0
Teknisk drift, veg og vedlikehold	14 171	12 950	1 221	35 580	39,8	37 211	35 580	0
Integrering og mangfold	1 986	2 681	-695	0		-1 875	0	0
Sum samfunnsutvikling	22 678	22 046	632	56 340	40,3	54 149	56 340	0

Kulturtjenestens aktivitet er i samsvar med de vedtatte økonomiske rammene. Ved utgangen av første tertial er det ingen faktorer som tilsier avvik i forhold til rammen ved årsslutt.

I løpet av etterjulsvinteren kom det fram noen bekymringer knyttet til hendelser i ungdomsmiljøet. Dette ble raskt tatt tak i, og det ble jobbet med å se på mulige løsningsforslag for å unngå at det skulle bli negative ringvirkninger i ungdomsmiljøet. Et av ungdomstiltakene som har hatt god effekt i Verdal er Flipover, og som tidligere beskrevet innebærer det et samarbeid mellom en rekke aktører rundt ungdom. For å øke kapasiteten i dette tiltaket, og for å samtidig kunne være enda mer tilstede for ungdom på Panzer blir det i en toårsperiode ansatt to personer som skal jobbe tett opp mot ungdom. Her vil det være et samarbeid mellom kultur, ROS og skole/SFO, og stillingene foreslås i denne saken finansieret gjennom bruk av Ungdomslosmidler og bruk av disposisjonsfond.

Teknisk drift sliter med knappe rammer spesielt innenfor tjenesteområde Kommunale bygg. Nord-Trøndelag teater begynte først å betale leieinntekter til kommunen i mai, mot forutsatt i februar/mars ved budsjettbehandlingen. Dette vil gi lavere inntekter enn forutsatt inneværende år. Vinteren i 2017 har vært forholdsvis snøfri og utgifter til brøyting blir da lavere. Dette medfører at årsbudsjettet ser ut til å holde.

For å holde seg innenfor de budsjetterte rammer for kommunale bygg kreves god budsjett disiplin samt lite uforutsette hendelser. Også innenfor kommunale veger må aktiviteten avpasses til gitte rammer.

Gebyrene innenfor vann og avløp er holdt uendret fra 2016 til 2017. Det er budsjettert med en avsetning til fond, men grunnet forsinkelse på et oppgjør for en stor vedlikeholdsoppgave blir dette belastet i år, og forhåpentligvis unngås avsetning til bundne driftsfond. Kommunen har over tid bygd opp fond innen vann- og avløpsområdet, hovedsakelig grunnet lavere rentenivå enn budsjettert. Med bakgrunn i dette bør ikke selvkostfondene øke ytterligere. Dette underbygges også av rapport datert 16.01.17, utarbeidet av Komrev, hvor det konkluderes med «*Vi anbefaler en nedgang av gebyrene på selvkostområde vann/avløp for å oppnå kostnadsdekning innenfor femårs perioden slik selvkostveileder anbefaler.*»

Integrering og mangfold melder om balanse ved årets slutt.

Det er lønn, boliger, kjøp av tjenester internt i kommunen, introduksjonsstønad, integreringstilskudd, og norsktilskudd som utgjør de «tunge» postene i Integrering og Mangfold.

4.5 KOSTRA

Det er utarbeidet et eget vedlegg med foreløpige Kostra-tall for 2016 som følger saken.

5. STATUS FOR INVESTERINGER.

Tiltakene er beskrevet i Økonomiplanen 2017-2020.

Investeringstiltak 2017 (Tall i mill kr)	Justert budsjett	Oppr. budsjett	Status pr 1. tertial 2017
IKT-utstyr kommuneorganisasjonene	2,2	2,2	Fortløpende.
IKT-utstyr skoler og barnehager	3,0	3,0	Igangsatt.
IKT-utstyr i helse/velferd	3,0	3,0	Ikke igangsatt.
Velferdsteknologi helse/velferd	5,0	5,0	Ikke igangsatt.
Oppgradering bokbuss	0,3	0,3	Ikke igangsatt.
Kjøp av tjenestebiler	2,0	2,0	Eventuelle kjøp skjer siste halvår.
Rådhuskvartalet - tilpasninger bygg	8,0	10,0	Utskifting av ventilasjonsanlegg pågår.
ENØK-tiltak	0,5	0,5	Ikke igangsatt.
Herredshuset	2,0	0,0	Ferdig oppusset og i full bruk.
Ørmelen skole	6,0	6,0	Nye garderober/ny sfo Ørmelen skole er ferdigstilt.
Etablering ENGIA-rom ved MNRT	2,7	2,7	Planlagt tiltak er ferdigstilt.
Mindre tiltak barnehager	1,0	1,0	Arbeid pågår.
Vuku barnehage, nybygg	24,0	24,0	Planlegging pågår, reguleringsplan på høring.
Reinsholm barnehage	0,1	0,1	Arbeidet ferdig.
Vinne skole	1,5	1,5	Planlegging av tiltak pågår.
Stiklestad skole	1,5	1,5	Utskifting av ventilasjonsanlegg pågår.
Brannsikring/nødstrøm Verdal bo- og helsetun	4,4	2,0	Anbudsdokumenter er under utarbeidelse.
Bygninger helsedrift m.v.	30,0	30,0	Kontrahering av prosjektledelse og firma for å bistå med utarbeidelse av reguleringsplan pågår.
Oppgradering kommunale boliger	1,0	1,0	Ikke igangsatt.
Oppgradering avlastningsboligen	6,0	4,0	Arbeidene er i full gang og forventes avsluttet til høsten

Ringv. Nord			
Oppgradering Prost Brants veg/Ringvegen nord	0,5	0,0	Arbeidene er ferdigstilt.
N-T teater	20,0	20,0	Ferdigstilt og overtatt av byggherre.
Ungdommens hus	2,0	0,0	Ferdigstilt og tatt i bruk.
Traktorklippere	0,3	0,3	Under innkjøp.
Utstyr/inventar omsorg og velferd	0,5	0,5	Igangsatt.
Vannforsyning Volhaugen	5,0	5,0	Arbeidet er i full gang.
Vannforsyning Ulvilla	5,0	5,0	Arbeidet er i full gang.
Vannforsyning Ørin	1,0	0,0	Arbeidet er i full gang.
Vannforsyning Fætta	0,5	0,0	Arbeidet er i full gang.
Avløp utbedring Volhaugen	6,5	6,5	Arbeidet er i full gang.
Avløp sanering Fætta	5,5	5,5	Arbeidet er i full gang.
Avløp Tinden	0,5	0,0	Planer for anlegget er utarbeidet.
Avløp Ørin	1,0	0,0	Arbeidet er i full gang.
Holmen bro	7,0	7,0	Anbud på detaljprosjektering blir utsendt i august.
Ravlovegen	2,0	2,0	Asfaltjobb er ute på anbud.
Vistvikvegen	1,1	1,1	Vil bli utført til høsten.
Østvollvegen	0,9	0,9	Vil bli utført til høsten.
Sandstivegen	1,5	1,5	Asfaltjobb er ute på anbud.
Moholtvegen	0,5	0,5	Asfaltjobb er ute på anbud.
Kokkvegen	0,25	0,25	Asfaltjobb er ute på anbud.
Brennevegen	0,2	0,2	Asfaltjobb er ute på anbud.
Uforutsett	1,5	1,5	En samlepost som fordeles ved behov.
Gang- og sykkelsti sentrum til Ørin	3,3	3,3	Arbeider pågår på Ørinområdet.
Gang- og sykkelsti til Reinsholm	1,5	1,5	Arbeidet startes opp til sommeren.
Skilting Verdal by	0,2	0,2	Ikke igangsatt.
Uteområdet Vuku skole	2,5	2,5	Planlegging pågår.
Uteområdet N-T teater	5,0	5,0	Arbeidene ute på anbud.

Moparken	5,0	2,0	Har vært ute på anbud, men kommer som egen politisk sak grunnet pris.
Skateparken	0,5	0,0	Arbeidet er igangsatt.
Vinne aktivitetspark	2,0	2,5	Planlegging pågår, anbud til høste.
Friidrettsanlegg	13,2	13,2	Ikke igangsatt.
Boligfelt Lysthaugen	8,5	4,0	Arbeidene er i full gang.
Klubbhus Vinne aktivitetspark	0,3	0,0	Arbeidet er i sluttfasen.
Boligfelt Leklemsåsen	0,5	0,0	Mulighetsstudie utført.
Basketballbane Vinne aktivitetspark	0,2	0,0	Ferdigstilt.
Kirker og kirkegårder	1,5	1,5	Halvparten er utbetalt.
Brann - overflate og redningsutstyr	0,25	0,25	Ennå ikke anskaffet.

6. FINANSFORVALTNING

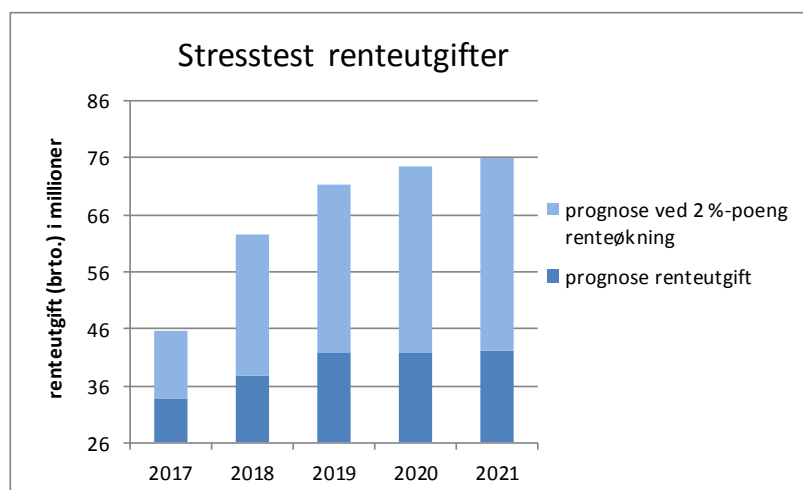
6.1 Sammendrag

Norges Bank har holdt styringsrenten uendret på 0,5% også ved sine møter i 2017. Ved fremleggelsen av siste rentebane gjentok Sentralbanken uttalelsen om uendret rente i lang tid, men de holder en liten sannsynlighetsovervekt for rentekutt. Det er hovedsakelig lavere inflasjon og lavere lønnsvekst som trekker rentebanen ned. Den gode veksten vi har hatt i norsk økonomi normaliseres og risikoen for en dypere og langvarig nedtur synes redusert. Sentralbanken legger til grunn at vi får en avmating i boligprisene. Dette bygger på at innstramningen i kredittpolitikken etter hvert vil slå ut på etterspørselssiden. Kommunalbanken har ikke endret marginen på sine niborlån med flytende margin, så den ligger fortsatt på + 0,7 prosentpoeng. Total utgjør samlet låneportefølje 1.205 millioner pr. 30. april. Lånene er etablert i Kommunalbanken og via verdipapirmarkedet. Kommunens gjennomsnittlige lånerente er 2,52%. Andelen fast rente utgjør 29% mens andelen lån som skal refinansieres de neste 12 måneder utgjør 15% (178 millioner). Gjennomsnittlig tid til forfall på alle lån er 9,3 år.

Hele rapporten kan leses som eget vedlegg til saken.

6.2 Stresstest renteutgifter

I tillegg til simulering av fremtidig rentekostnad, er det av interesse å vite hvordan en kraftig renteoppgang vil slå ut for brutto renteutgifter. I grafen nedenfor er simulerte, brutto renteutgifter fremstilt (mørk farge). I tillegg er det lagt til den økning som vil komme som følge av en umiddelbar renteoppgang på 2 prosentpoeng (lys farge).

En eventuell renteoppgang vil også ha betydning for kommunens selvfinansierende lån og aktivaside. Det er ikke tatt høyde for dette i beregningen ovenfor.

6.3 Avviksanalyse låneporteføljen. Nøkkeltall.

Jf forskrift om kommuners finansforvaltning, vedtatt finansreglement og interne rutinebeskrivelser for finansområdet.

Rapport "Nå" :	30. april 2017
Rapport "Førige" :	IMM mars 2017

Sammensetning av passiva:	Nå	Førige		Krav/limit
Andel lån med fast rente:	29 %	29 %	Maksimum	80 %
Andel lån med flytende rente:	71 %	71 %	Maksimum	80 %
herav rentesikret for (resten av) 2017	0 %	0 %		
herav rentesikret for 2018	0 %	0 %		
Gjennomsnittlig durasjon (år)	0,77	0,87	Min./makskrav:	0-4 år
Porteføljens rentefølsomhet (%)	0,76	0,85		-
Lengste rentebinding (utløpsår)	2020	2020	Maksgrense	-
Andel største enkeltlån i porteføljen:	17 %	17 %	Maksimalgrense:	35 %
Gjennomsnittlig porteføljerente:	2,51 %	2,51 %		
Anslag renteutgift 2017 (mill. kroner)	33,7	33,77	Budsj. renteutg.	
Anslag renteutgift 2018 (mill. kroner)	37,76	37,72		
Innløsningsverdi passiva (i prosent). Negativ verdi kommer i tillegg til pari kurs, mens positiv verdi kommer til fradrag til pari kurs.	-2,30 %	-2,4		
Innløsningsverdi passiva (i mill kroner). Negativ verdi kommer i tillegg til pålydende gjeld, mens positiv verdi kommer til fradrag til pålydende gjeld	-28	-29		
Innløsningsverdi FRA-sikring (mill. kr)	0	0		
Lån som skal refinansieres innen 1 år (%)	15 %	15	Maksgrense	40 %

Kommentar til "vesentlige markedsendringer":

Ingen *vesentlige* endringer i markedet for lån med kommunal risiko.

7. ORGANISASJONEN

7.1 Sykefravær

Enhet/område	1.tertial 2015	2. tertial 2015	3. tertial 2015	1. tertial 2016		
	Totalt	Totalt	Totalt	Totalt	1-16 dager	>=17 dager
Rådmann	8,2 %	3,5 %	1,3 %	7,0 %	0,4 %	6,6 %
Kultur	5,5 %	2,7 %	2,1 %	1,8 %	1,0 %	0,8 %
Oppvekst felles	3,5 %	32,6 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Skole/sfo	9,7 %	6,4 %	6,9 %	7,5 %	2,3 %	5,2 %
Barnehager	9,0 %	10,7 %	9,9 %	11,9 %	2,7 %	9,2 %
Ressursenter oppvekst	6,8 %	10,9 %	7,5 %	7,3 %	3,7 %	3,6 %
NAV	4,4 %	3,7 %	3,7 %	4,8 %	0,3 %	4,5 %
Teknisk drift	6,3 %	6,5 %	4,9 %	10,1 %	1,9 %	8,2 %
Integrering og mangfold				7,8 %	2,0 %	5,8 %
Hjemmetjenesten	9,5 %	13,5 %	8,5 %	8,0 %	3,6 %	4,4 %
Institusjonstjenesten	10,4 %	10,7 %	10,8 %	10,2 %	3,1 %	7,1 %
Bo- og dagtilbudstjenesten	9,6 %	10,3 %	9,2 %	10,2 %	3,4 %	6,8 %
Samlet	9,1 %	9,0 %	8,1 %	8,6 %	2,7 %	5,9 %

I Verdal kommune rapporteres sykefraværet for hvert tertial. Fraværet som registreres er egenmeldinger og legemeldt sykmeldinger. Kommunen har inngått IA-avtale, og ansatte kan da bruke inntil 3 ganger 8 egenmeldingsdager. Sykefravær varierer med årstiden. Det går naturlig opp mot vinter og mørketid, og går så ned mot lys, varmere årstid og muligheten for ferie. Dette er likt i hele landet. Sykefraværet for 1. tertial vil normalt sett være høyere en fraværet i 2. tertial.

Sykefraværet for 1. tertial 2017 sammenlignes derfor med 1. tertial tidligere år. Verdal kommune har et sykefravær på 8,6 % i 1. tertial 2017. Det totale sykefraværet i Verdal har gått jevnt nedover de siste årene. 1. tertial 2017 gir nå en økning i fraværet. Økningen kommer av at korttidsfraværet går opp fra 2,2 % de siste 3 årene, til 2,7 % 1. tertial 2017. Langtidsfraværet holder seg stabilt. Økt korttidsfravær kan være positivt. I stedet for at ansatte er syke og presser seg for å stå lenge i jobb, slik at det oppstår et langtidsfravær, så kan økt bruk av egenmeldinger redusere/stabilisere langtidsfraværet.

Sammenlignet med Levanger kommune, i de siste årene, har Verdal litt høyere sykefravær.

Områdene innen Helse og velferd har tradisjonelt det høyeste fraværet i kommunen.